

Politiska bref. Den 8 oktober 1891.

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Politiska Bref.

Den 8 Oktober 1891.

Prestsäcken och själfrådheden.

I början af år 1888, då det »nya systemet» med biträde af de »lagligen valda» Stockholmsrepresentanterna skulle införas, innehöllo systemets båda främsta tidningar flerfaldiga uppsatser, i hvilka med synnerlig skärpa betonades att den Themptanderska ministären, derest den ej frivilligt afginge, skulle aflägnas genom den hänsynslösa granskning det blifvande konstitutionsutskottet komme att egna dess regeringsåtgärder. För sådant, ändamål tillsatte ock det segrande tullskyddspartiet ett utskott, som skulle blifva mera fruktansvärdt än någonsin, och ordförandeplassen i detta utskott intogs af en konungens troman, dåvarande landshöfdingen Gunnar Wennerberg.

Tre år senare hade rollerna blifvit ombytta. Samme Wennerberg, som genom den Themptanderska ministärens frivilliga afgång, redan i Februari 1888 fick intaga sin nuvarande plats vid konungens rådsbord, blef då, på en hemställan just af konstitutionsutskottet, der den förseglade sedeln afgjort frågan till *hans* nackdel, föremål för en behandling, särskildt inom Andra kammaren, hvars utgång för en mindre hårdad natur än hans, skyddad som den är af ett ogenomträngligt katekespansar, bort medföra hans afgång från rådsbordet, — om icke hans ställning der uppbures af de hos den »kända riksdagsmajoriteten» rådande reaktionära tänkesätten.

Bland de regeringsåtgärder, som på kyrkodepartementets föredragning blifvit vidtagna och som vid berörda tillfälle mer eller mindre skarpt kritiserades, voro äfven de beslut om ändring i fastställda löneregleringar för presterskapet i ett par af hufvudstadens församlingar, som regeringen tillåtit sig att meddela, för att den i hufvudstaden lika väl som annorstädes bottenlösa prestsäcken måtte erhålla ett rikligare tillflöde. I trots af de anmärkningar, om lagligheten och befogenheten af dessa beslut, hvilka då från skilda håll framställdes, har regeringen icke tvekat att ånyo för kort tid sedan fastställa en af vederbörande kyrkostämman beslutad, likartad ändring i fastställd lönereglering för en annan af hufvudstadens församlingar. Då man vet huru lätt det är för några få af de stora röstetalen att vid en kyrkostämman genomdrifva dylika beslut, borde man dock ha kunnat vänta att regeringen nu, bättre än hvad förut varit fallet, skulle veta att skydda äfven minoritetens, d. v. s. de små röstetalens

rätt att icke betungas med nya och ökade afgifter till ändamål, som redan blifvit i laga ordning tillgodosedda.

Äfven denna regeringsåtgärd lärar nog i sin tid blifva föremål för en närmare granskning. Det torde vara vanskligt att förutsäga huru resultatet af denna granskning kommer att utfalla. Men visserligen hade den talare icke så alldeles orätt, som vid behandlingen af dechargefrågan vid senaste riksdag bland annat yttrade, att det vore väl om regeringen ville mera hålla sig inom de gränser, som äro för densamma tillmätta, och icke gåfve sig in på ett lagstiftningsområde, som jemväl tillhör riksdagen. Ty derom borde det icke vara mer än en mening, att en lag, som tillkommit genom konungs och riksdags förenade samverkan, såsom förhållandet är med den författning, hvilken reglerar förhållandet mellan församlingarna å ena och presterskapet å andra sidan, icke bör kunna ändras i annan ordning än den, hvaruti lagen tillkommit.

Att den uppfattning som af nyss anförde talare vid samma tillfälle för öfrigt framhölls, jemväl delas af det stora flertalet, torde knappast kunna betvivlas. Han förklarade rent ut att han icke ens skulle ha yttrat sig om regeringens tillvägagående i de af utskottet framställda anmärkningarna, om man icke ständigt under de sista åren — synnerligast under den senaste treårsperioden — sett regeringen försöka på alla möjliga sätt kringskära riksdagens rätt och själf tillvälla sig en makt, som han för sin del ansåg vara synnerligen farlig icke allenast för riksdagen, hvilken naturligtvis vill häfda och försvara sin rätt, utan för regeringen själf. Ty det är visst, tillade han, att när det blir känt i landet, att regeringen ensam på detta sätt griper in och fattar beslut i ärenden, hvarom det äfven tillkommer riksdagen att besluta, så skall sådant verka till synnerligen stor skada för regeringen själf. Ett dylikt tillvägagående är hvarken nyttigt för regeringen eller folket.

För öfrigt vill det synas, som att konstitutionsutskottets uppfattning är fullkomligt riktig, då utskottet vid senaste riksdagen förklarade, att K. M:ts ifrågavarande beslut lätt skulle kunna gifva anledning dertill, att inom olika delar af landet en sträfvan uppstode att få de för presterskapets löneinkomster gällande regleringar på motsvarande sätt ändrade, hvarigenom det af rikets ständer i skrifvelse den 6 juli 1857 med presterskapets lönereglering uttryckta syftemål att bereda »lärare och åhörare sins emellan trefnad, endragt

och förtroende» säkerligen i hög grad skulle motverkas. Men regeringen har emellertid haft tillfälle att visa en själfrådighet som, på sätt förut blifvit yttradt, icke kan verka annat än skadligt för regeringen själf.

Statsrevisorerna

hafva nyligen sammanträdt för att börja sin granskning af stats-, banko- och riksgäldsverkens tillstånd och förvaltning år 1890. Hvilka storverk man kan vänta sig af denna granskning är naturligtvis icke så godt att säga, då man vet att en af dessa statsrevisorer, utsedd af Första kammaren och som fordom gjorde anspråk på att vara frisinnad, vid förra årets statsrevision helt framt förklarade gent emot en af Andra kammarens revisorer »som ville rifva i papperen» — »vi ha icke kommit hit för att göra anmärkningar!»

Emellertid torde dock åtskilligt smått och godt i statsförvaltningen förtjena att af revisorerne närmare skärskådas och utredas, såsom t. ex. huru det förhåller sig med uthyrningen af källarelokaler inom det kungliga slottet; hvem eller hvilka, som äro ansvariga för de skuldbelopp hvarmed några af de öfriga k. slottens förvaltningar lära finnas graverade; huru och på hvad sätt de lagstadgade bevilningsafgifterna för ordensväsendet komma statsverket till godo; huru många och hvilka anslag som blifvit öfverskridna eller huru ofta och när man — utan hänsyn till gällande riksstat — tillämpat den kände rikshushållarens bekanta sats »att taga der det fins och lägga der det tarfvas» o. s. v. i oändlighet.

Af krigsvetenskapsakademiens handlingar och tidskrift för 1890 kan inhemtas, att k. m:t i ett stort antal fall har i kommandoväg beslutit åtgärder, föranledande statsutgifter, hvarom sedermera i administrativ väg beslutas, så att det i statsrådet fattade beslutet om utgiften blifvit en nödvändig följd af det på kommandoföredragning fattade beslutet om själfva åtgärden och sålunda blott en formalitet. Det bör kunna blifva en ganska intressant uppgift för revisorerne att utreda det belopp af statsutgifter, som för ett år sålunda kan i kommandoväg beslutas, och på hvilka utgiftstitlar beloppen företrädesvis utanordnas.

Är det verkligen så att revisorerne vilja uträtta någonting nyttigt under sin sammanvaro, icke saknas tillfällen. Det bör man kunna se redan af det lilla, som här ofvan blifvit yttradt.

Den 3 Oktober 1881.